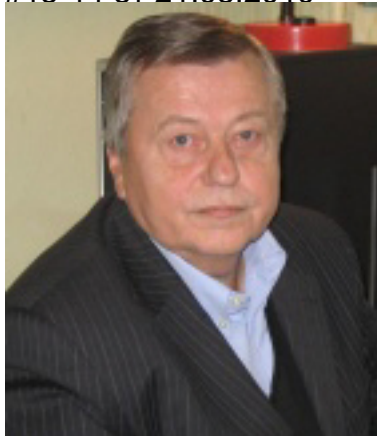


#13-14 от 21.05.2010



Доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної механіки НТУ «ХПІ» Олег Костянтинович Морачковський, як то кажуть, – корінний політехнік. Майже все його життя пов'язане з рідним вузом. Випускник інженерно-фізичного факультету працював на кафедрі динаміки та міцності машин асистентом, доцентом, професором, а в 1995 році очолив кафедру теоретичної механіки.

У вітчизняних та зарубіжних наукових колах знають О. К. Морачковського як відомого вченого-механіка. Олег Костянтинович Морачковський – академік АН Вищої освіти України, член Національного комітету з теоретичної та прикладної механіки України, Європейських наукових спілок EUROMECH і GAMM, лауреат премії ім. академіка Г. Ф. Проскури й Міжнародної премії, присудженої у Великобританії за кращу публікацію в журналі «Strain Analysis».

Наукові інтереси професора О. К. Морачковського пов'язані з різними напрямками механіки: теплова і радіаційна повзучість, довготривала міцність, обчислювальна механіка і нелінійна динаміка елементів конструкцій. Олег Костянтинович – автор понад 300 наукових праць, серед них підручники та монографії, що не мають аналогів в Україні і сприяють зростанню наукового авторитету нашої держави у світі. Наукові праці в області нелінійної механіки, теорії повзучості, теорії оболонок і теорії довготривалої міцності включені до енциклопедичних видань НАН України, отримали визнання в Україні, США, Великобританії й Німеччині, де були перевидані.

Професор О. К. Морачковський підготував 6 докторів та 14 кандидатів технічних наук, у тому числі – доктора-інженера (габілітація) за спеціальністю «Природничі та інженерні науки» в Галле-Віттенберг Університеті ім. Мартіна Лютера (Німеччина). Він є автором 430 наукових статей, 6 винаходів, 6 монографій та 10 навчальних посібників, проходив наукове стажування у відомих навчальних закладах Англії, Шотландії, Німеччині, двічі працював професором за запрошенням Галле-Віттенберг Університету ім. Мартіна Лютера (Німеччина).

Він є членом Спеціалізованих Вчених рад із захисту докторських дисертацій в НТУ «ХПІ», в НАКУ ім. Жуковського, членом координаційної ради та редакційної колегії Вісника НТУ

«ХПІ», фахового науково-практичного журналу «Вісник Академії дистанційної освіти», членом наукового комітету Міжнародних науково-технічних конференцій «Фізичні та комп'ютерні технології», «Сучасні проблеми механіки та математики», «MicroCAD», «Нелінійна динаміка» та «Актуальні проблеми прикладної математики і механіки», керівником науково-методичного семінару кафедр теоретичної механіки Харкова та Північно-східного регіону України.

Олег Костянтинович є автором науково-публіцистичних видань, присвячених творчості та життю визначних вчених-механіків НТУ «ХПІ» та Харкова.

У 2009 році в 11-му обласному конкурсі «Вища школа Харківщини – кращі імена» професор О. К. Морачковський був нагороджений Дипломом переможця в номінації «Завідувач кафедри» та Грамотою Головного управління освіти та науки Харківської обласної державної адміністрації.

Нещодавно були підведені підсумки конкурсу, проведеного відділеннями Національної академії наук України. За його результатами Президія НАН України присудила премії за кращі наукові роботи молодим ученим з Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Доценти Денис Володимирович Лавінський, Юрій Володимирович Ромашов та науковий співробітник Володимир Миколайович Соболю з кафедри теоретичної механіки відзначені нею за серію наукових праць «Методи оцінювання міцності прес-форм і контейнерів для упаковки радіоактивних відходів АЕС та стінок вакуумних камер для виводу частинок з прискорювачів».

Наш кореспондент зустрівся з завідувачем кафедри теоретичної механіки, професором О. К. Морачковським та поздоровив його з перемогою і зі святом – Днем науки України.

Кореспондент: Добрий день, Олеже Костянтиновичу, дозвольте привітати Вас та Ваших колег з доброю звісткою про перемогу у значному для нашого університету конкурсі Національної академії наук України!

Олег Костянтинович: Дякую за поздоровлення! Мені дуже приємно, що ця перемога співпала з видатною подією, яку незабаром ми будемо святкувати – 125-річчям НТУ «ХПІ». Треба відзначити, що саме наші молоді вчені змогли досягти таких результатів. Адже наймолодшому з них – науковому співробітнику Володимирі Миколайовичу Соболю – лише 30 років. Під час написання роботи він навчався в аспірантурі, працював молодшим науковим співробітником, у 2007 році захистив кандидатську дисертацію. Денис Володимирович Лавінський почав роботу на кафедрі молодшим науковим співробітником, у 2004 році захистив кандидатську дисертацію, працював старшим викладачем, а з 2007 року – доцентом кафедри. У 2008 році отримав звання доцента. Ваша газета вже писала про Юрія Володимировича Ромашова у зв'язку з одержанням ним у 2008 році Гранту Президента України. У 2000–2001 роках він навчався в аспірантурі, у жовтні 2001 року захистив кандидатську дисертацію та почав працювати асистентом, а з 2003 року – доцентом кафедри.

Кор.: Скажіть, будь ласка, як Вам вдається зацікавити випускників залишатися на кафедрі?

О. К.: Складне питання. Я ніколи не мав намірів відсторонювати перспективну та талановиту молодь від кар'єрного росту. Кожен сам обирає свій шлях. Але повинен відзначити, що в

нашому університеті ставлення до тих, хто вирішив зв'язати своє життя з рідним вузом дуже поважне. Головне, на мій погляд, треба дати можливість розвиватися молоді, а досвідчені вчені та педагоги повинні допомогти їм у цьому. До речі, на кафедрі усі 12 співробітників мають наукові ступені та вчені звання, у нас працюють 3 доктори наук та 4 професори. Кор.: Зрозуміло. Але все ж таки займатися науковими дослідженнями не кожному, як то кажуть, «по зубам».

О. К.: Ви праві, присвятити своє життя науковому пошуку – це покликання, прагнення віднайти істину. Але ж це надзвичайно цікаво і дає досліднику змогу жити по «гамбурзькому рахунку». Лише в науці людина має можливість керуватися власною системою цінностей, вільною від тимчасових обставин і корисливих інтересів. У науці людина отримує певну свободу. І завдання справжнього науковця – знайти щось нове, не погрішивши законами природи.

Кор.: Розкажіть, будь ласка, про зміст роботи лауреатів, її важливість для науки.

О. К.: Цикл праць базується на наукових статтях, опублікованих авторами в виданнях НАН та МОН України з 2000 по 2008 рр. Вони посвячені дослідженням міцності елементів прес-форм для псевдо-ізо статичного пресування, конструкцій контейнерів-упаковок для захоронення радіаційних відходів АЕС та стінок вікон вакуумних камер виводу електронних і протонних пучків в атмосферу з екологічно безпечних для навколишнього середовища сильно-токових прискорювачів заряджених часток, що розроблені в ННЦ «ХФТ».

Тема досліджень є актуальною, має суттєву наукову новизну та пов'язана із пріоритетними напрямками розвитку сучасної енергетики, атомної фізики. В роботах міститься теоретичний підхід до математичного моделювання напружено-деформованого стану об'єктів дослідження та надані методи розв'язування задач термоміцності й повзучості, за якими визначені оцінки міцності складених тіл з контактною взаємодією та тонкостінних оболонок. Результати роботи дозволили вперше одержати оцінки міцності прес-форм з вуглець-вуглецевих матеріалів, за якими встановлено, що пресування матеріалів з властивостями наближеними до відходів АЕС можна здійснювати при значно вищих за існуючі температурах (~ 1800 °C) й тисках (40–80 МПа).

Надані важливі оцінки статичної та динамічної міцності й герметичності ущільнення розроблених в ННЦ «ХФТ» контейнерів-упаковок для транспортування й захоронення радіаційних відходів АЕС.

Розв'язані важливі прикладні задачі раціонального проектування розмежувальної стінки камери виводу електронних і протонних пучків в атмосферу та відбору матеріалів вікон камер екологічно безпечних для навколишнього середовища сильно токових прискорювачів заряджених часток для очистки води, які розроблені в ННЦ «ХФТ», що сприятиме скороченню часу на дослідження й розробку нових матеріалів.

Кор.: Відомо, що ядерна енергетика є галуззю індустрії, працювати в якій мають науковці та спеціалісти з високим науково-технічним рівнем. Як Ви вважаєте, ця нагорода Харківським політехнікам є визнанням заслуг всього університету в ювілейний для нього рік?

О. К.: Звичайно! Додам, що присвоєння університетові статусу самоврядного (автономного) дослідницького національного університету є також визнанням його особливих заслуг, а

саме вагомих результатів у науково-дослідній роботі.

З 1976 року університет співпрацює з ННЦ «ХФТІ» у напрямку безпеки атомних реакторів. Останні 10 років співпраця здійснювалась за договором про співдружність із залученням студентів, аспірантів й докторантів, випускників кафедри динаміки та міцності машин, інженерно-фізичного факультету університету. Саме нинішні лауреати премії НАН України є кращими з них.

Кор.: Дякую за розмову. Бажаю Вам і Вашим учням подальших успіхів у науковій праці на благо нашого університету!